

Suomen YK-liiton lausunto: kirjallinen kuuleminen hallituksen Yhdenvertainen Suomi -tiedonannosta

YK:n ihmisoikeusneuvosto on esittänyt vakavan huolensa siitä, että suvaitsemattomuus, ennakkoluulot, vihapuhe ja viharikokset eri vähemmistöryhmiä kohtaan ovat edelleen yleisiä Suomessa. Suomi on saanut toistuvasti YK:n ihmisoikeusneuvoston yleismaailmallisessa määräaikaistarkastelussa (UPR) useita suosituksia rasismiin, syrjinnän, vähemmistöihin kohdistuvan häirinnän ja vihapuheen torjumiseksi (viimeisin 2022). Samankaltaisia suosituksia ovat antaneet myös ihmisoikeussopimusten valvontaelimet. Suomi on arvioitu yhdeksi Euroopan rasisisimmista maista. Etnisten ja muiden vähemmistöjen syrjintä on todettu yleiseksi.

Elokuussa 2022 ihmisoikeusneuvosto suositteli, että Suomi kaksinkertaistaisi ponnistelunsa vastustaa syrjintää, vihapuhetta ja väkivaltaan yllyttämistä muun muassa rodun, etnisen alkuperän, uskonnon, seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identiteetin perusteella. Suomen tulisi myös parantaa tiedonkeruuta ja ryhtyä tehokkaisiin toimenpiteisiin estääkseen sekä verkossa että muualla tapahtuvaa vihapuhetta sekä tuomita julkisesti jyrkästi tällainen puhe ja tehostaa sen torjuntaan tähtääviä toimia.

Yhdenvertainen Suomi -toimintaohjelma puuttuu osaltaan tilanteeseen. Suomen YK-liiton mielestä ohjelman tavoitteiden priorisointi ei ole suositeltavaa, vaan ohjelma tulee toteuttaa kokonaan. Lisäksi käyttöön tulee ottaa uusia keinoja yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja rasismiin torjumiseksi ja laajentaa toimintaohjelmaa seuraavalla jatkokaudella. Toimenpiteiden toteutumista tulee seurata säännöllisesti

Suomen tulee toimia Agenda 2030:n johtavan ”ketään ei jätetä” -periaatteen mukaisesti ja varmistaa kaikkien ihmis- ja perusoikeuksien toteutuminen kotimaassa. Suomen tulee lisäksi vahvistaa ihmisoikeusperustaisuuden ja yhdenvertaisuuden toteutumista kaikessa toiminnassaan, puututtava vihapuheeseen ja rasismiin, huomioida moniperustaisen syrjinnän riskit ja vaikutukset sekä mahdollistettava haavoittuvien ryhmien osallistuminen politiikkatoimien suunnitteluun ja arviointiin.

Lisäksi esitämme alla olevat huomiot:

1. Yhdenvertaisuuden edistäminen ja yhdenvertaisuusarviointi tulee sitoa suunnitelmallisesti kaikkiin yhteiskunnallisiin muutosprosesseihin. Yhdenvertaisuuden edistämisen tulee olla pitkäjänteistä, osa Suomen ihmisoikeusperustaista politiikkaa, jonka toteutumiseksi tulee varmistaa riittävät mekanismit ja rahoitus. Vallitsevien haasteiden ja epäkohtien korjaamisen tulee olla hallituskauden ylittävää ja laajasti yhteiskunnan eri toimijoita sitouttavaa.
2. Suomen tulee toimia YK:n ihmisoikeusneuvoston antamien suositusten ja kansainvälisten ihmisoikeussopimusten velvoitteiden sekä valvontaelimiltä saamiensa huomautusten mukaisesti: lisäksi tulee saattaa viipymättä voimaan vielä vahvistamattomat kansainväliset ihmisoikeussopimukset, vahvistaa viranomaisten ja muiden toimijoiden ihmisoikeusosaamista, puuttua tehokkaasti naiseen kohdistuvaan väkivaltaan, varmistaa inklusiivisen opetuksen toteutuminen, tehostaa yhdenvertaisuuden toteutumista työelämässä ja vahvistaa eri ryhmien yhteiskunnallista osallistumista.
3. Eri vähemmistöryhmien, vammaisten, seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen sekä moniperustaisen syrjinnän uhan alla olevien henkilöiden ja ryhmien asemaan ja oikeuksien toteutumiseen tulee panostaa laajasti. Toimenpiteitä tulee kohdentaa vallitsevien epätasa-arvoa ylläpitäviä rakenteiden ja käytäntöjen poistamiseen.